

N:o 18.

Af herr **Sjöcrona** m. fl., angående skrifvelse till Konungen i fråga om inrättande af ett landsarkiv i Göteborg.

I den 1899 den 22 september utfärdade instruktionen för landsarkivet i Vadstena är förordnad, att arkivalier från Östergötland, Södermanlands, Örebro, Skaraborgs, Elfsborgs, Bohus- och Vermlands län skola efter hand till landsarkivet i Vadstena öfverföras och der för framtiden bevaras. Af alla dessa länshandlingar äro ännu blott de, som tillhöra Östergötland, till landsarkivet öfverlemnade, hvarjemte Kongl. Maj:t genom kungörelse den 21 juni 1901 förordnat, att arkivhandlingar äfven från Skaraborgs län skola insändas, ehuru på grund af särskilda orsaker någon verkställighet häraf ännu icke lärer kunnat ske. Innan ett dylikt öfverflyttande till Vadstena landsarkiv af handlingarna från landskapen vester om Vettern hinner ske och innan den definitiva omfattningen af de distrikt, som skola falla under de nya landsarkiven i Upsala och Lund, företages, torde det vara lämpligt att taga i öfvervägande, huruvida icke ett särskildt landsarkiv bör upprättas för det vestra Sveriges provinser, eller ett distrikt, omfattande Göteborgs- och Bohuslän, Elfsborgs, Skaraborgs och Vermlands län, möjligen ock Halland. — Redan af de handlingar, som inkommit från Östergötland, torde det hafva framgått, att det arkivmaterial, som förefinnes inom orterna och som kan komma i fråga att till ett dylikt arkiv öfverflyttas, är mycket vidlyftigare, än man från början tänkt sig, och då man dertill har att vänta, att hvarje efter 1800 följande årtiondeshandlingar, hvilka efter hand skola till landsarkiv förflyttas, torde växa i omfattning och mängd, skall det förmodligen inom ganska kort tid blifva nödvändigt att antingen i högst betydlig grad utvidga de landsarkiv, som redan äro beslutade, eller också öka deras antal genom tillskapandet af nya. Den

alltför stora omfattningen af de distrikt, som nu äro anvisade de trenne landsarkiven i Vadstena, Upsala och Lund, framstår särskildt vid en jemförelse med förhållandena i Danmark, der man funnit nödigt att inrätta ett landsarkiv på Sjelland, ett på Fyen och ett i Jutland. Hvad nu särskildt det vestra Sveriges ofvannämnda provinser angår, utgöra de tillsamman ett område vida större än det, som tillkommer de Danska landsarkiven, och mer än fullt tillräckligt för ett särskildt, i framtiden säkerligen mycket omfattande landsarkiv. Derjemte utgöra de tillsammans ett på grund af geografiska och äfven i viss mån historiska skäl naturligen afrundadt och begränsadt område af riket.

För ofvannämnda provinser vore det utan tvifvel mycket förmånligt att få sina arkivhandlingar samlade och bevarade på en ort, som icke är aflägsen, utan centralt belägen och lätt tillgänglig för provinsernas embetsmyndigheter och öfriga invånare. Så är ingalunda fallet med Vadstena, som ligger utanför hela detta område och hvars kommunikationer, särskildt under vintern, äro sådana, att landsarkivet derstädes icke utan stor tidsspillan kan besökas för anställandet af en arkivalisk undersökning. Det har blifvit satt i fråga, att Leckö slott skulle kunna inrättas till ett landsarkiv för den omgifvande trakten, men äfven detta är icke tillräckligt centralt beläget eller försedt med de bibliografiska hjälpmedel och öfriga för en arkivforskning på stället oundgängliga förutsättningar — såsom t. ex. tillfälle till bostäder för besökande forskare — för att kunna lämpa sig till ett landsarkiv för vestra Sveriges provinser. På sin höjd torde det kunna användas till en reservdepot för sådana arkivalier, företrädesvis af yngre datum, hvilka högst sällan eller aldrig komma i fråga att användas af forskare eller vederbörande embetsmyndigheter. Det sjelfskrifna centrum för det vestra Sverige och härigenom äfven den naturliga platsen för ett landsarkiv för denna landsända är deremot Göteborgs stad. Här är knutpunkten för de många jernvägar, som i olika riktningar genomlöpa de angränsande provinserna, och från de flesta något så när betydande orter inom desamma torde man kunna på några timmar eller kortare tid förflytta sig till denna stad. Göteborg är ett stort och rikt utveckladt kultursamhälle, som erbjuder blifvande forskare och aktivtjenstemän en angenäm vistelseort och en rikare, andlig milieu. Här finnes ett stadsbibliotek, som är ett af rikets största bibliotek och som kan vara af synnerlig nytta för hvar och en, som vill göra en mera djupgående arkivundersökning. Här finnes derjemte en högskola, försedd med professurer i bland annat historia, litteraturhistoria, statskunskap, nationalökonomi, geografi och nordiska språk, hvilkas innehafvare kunna för

egna forskningar och för undervisningen i sina respektive ämnen hafva en stor nytta af ett landsarkiv och dess rika handlingar. Den tillgång på skolade och intresserade krafter, som på grund häraf förefinnes härstädes, bör också kunna vara till gagn icke blott för den vetenskapliga forskning, som i ett landsarkiv kan förekomma, utan äfven för de undersökningar och utredningar, som å embetets vägnar af arkivets egna tjänstemän eller af tjänstemän, tillhörande andra af provinsernas mångahanda myndigheter, komma att anställas. Hvad lokal för arkivet vidkommer, förefaller icke omöjligt, att det gamla tyghusets ansefliga kyrkosal skulle härtill kunna inrättas.

Det bör slutligen framhållas, att Göteborgs stad förmodligen är i tillfälle att bereda sina egna handlingar ett så godt förvaringsrum, att det, på sätt instruktionen för landsarkivet i Vadstena förmåler, medgifves staden att få behålla dessa handlingar i sin egen vård i stället för att deponera dem i ett aflägsset landsarkiv. Häraf åter blir följden, att Göteborgs handlingar komma att förvaras på annan ort än de angränsande länens, för så vidt icke detta genom ett landsarkivs förläggande till Göteborg förhindras. Men för utredningen af de mångfaldiga spörsmål af administrativ, ecklesiastik, kameral eller judiciel art, hvilka ofta nödvändiggöra undersökningar i äldre arkivakter, eller för utredningen af eganderättsförhållanden af genealogiska förhållanden i och för arfsfrågor m. m., torde det vara af viss vikt, att staden Göteborgs och de angränsande länens handlingar äro förvarade på en och samma ort, hvilket ytterligare bestyrker, att den för ett särskildt landsarkiv i vestra Sverige enda fullt lämpliga platsen är Göteborg.

På grund af dessa skäl föreslå undertecknade,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t ville taga i öfvervägande, huruvida icke den ändring skulle låta sig göra i den planerade landsarkivorganisationen för riket, att ett särskildt landsarkiv för det vestra Sveriges provinser inrättas i Göteborg, och att Kongl. Maj:t ville till Riksdagen inkomma med de förslag, som på grund af denna utredning pröfvas tjenliga.

Stockholm den 27 januari 1902.

C. A. Sjöcrona.

P. Em. Lithander.

Jonas Alströmer.

Sigfrid Wieselgren.